

і середнього бізнесу, в Україні задіяні до реалізації відповідних цільових державних програм спеціалізовані державні фонди. Однак основним недоліком ефективного функціонування є: відсутність фінансових ресурсів, технологій роботи, недосконалість і безсистемність розроблених заходів державних цільових програм та фінансово-організаційної методики їх впровадження. До цього пропонується широко залучати громадські об'єднання підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності, спеціалізовані експертні групи.

Це дасть можливість налагодити механізм громадського контролю за використанням бюджетних коштів через державні цільові програми, що мають прозорий, а не корумпований характер.

1. Варналій З.С. Державна політика підтримки малого підприємництва. Монографія. – К.: НІСД. – 1996;

2. Варналій З.С. Тіньова економічна діяльність підприємницьких структур: суть, оцінка масштабів та

шляхи її легалізації //Наукові праці НДФІ. – 1998. – Вип. 6. – С.26.

3. Воробйов Ю.М. Фінансовий капітал підприємств: теорія, практика, управління. – Сімферополь: Таврія. – 2002.

4. Галан Н.І. Державна підтримка малих та середніх підприємств в Європейському союзі // Фінанси України. – №5. – 2005. – С.147-154.

5. Кузьмін О.Є., Комарницький І.М. Фінансова інфраструктура для підтримки малих підприємств // Фінанси України. – №2. – 2003. – С.87-96.

6. Куржель О. Регіональні особливості підтримки малого бізнесу // Економічний часопис. – 1999. – № 7-8. – С.17-18.

7. Онищук Я.В. Фінансове забезпечення діяльності малого та середнього бізнесу // Фінанси України. – 2003. – С.51-59.

8. Футала Т.В. Залучення кредитних ресурсів підприємствами малого бізнесу в сфері торгівлі // Фінанси України. – №10. – 2003. – С.84-87.

The author examines questions of financial ensurance for small and large-scale enterprises in modern conditions, as well as investigates the sources of financial resources, suggests measures aimed at stimulating the attraction of money the population and commercial banks and analyzes the experience and its application in Ukraine.

Кондур О.С., Марчук Л.В., Смиковчук Т.В.

ЛІЗИНГ ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В статті розглянуто інститут лізингу як економічний регулятор інноваційного розвитку промислових підприємств, який активізує інноваційну діяльність, оскільки прискорює придбання та впровадження найновіших технологій, робить гнучкими відносини між виробниками і споживачами, розкриває можливості для раціонального використання фінансових ресурсів.

Ключові слова: лізинг, інновації, інноваційний лізинг, лізингова операція, оренда, кредит.

I. Вступ. Становлення та розвиток підприємництва є важливою ланкою в ланцюгу економічних реформ, які проводяться сьогодні в Україні. Економічне зростання в сучасних умовах є практично неможливим без використання інноваційної стратегії. Зарубіжний досвід показує, що ключовим фактором економічного зростання, підвищення економіки є впровадження у виробництво прогресивних технологічних інновацій.

Саме промисловість повинна стати основним споживачем створюваних технологічних інновацій. Ефективні технічні, організаційні та економічні нововведення зорієнтовані на динамічний розвиток і підвищення ефективності промислового виробництва. Вироблення інноваційної стратегії підприємств, реалізація інноваційних проектів, формування інноваційної моделі розвитку повинно базуватися на можливостях реального їх фінансово-кредитного забезпечення, пошуку джерел фінансування.

II. Постановка завдання. На сьогоднішній день промисловість України потребує значних капітальних вкладень. Це зумовлено несприятливим станом матеріально-технічної бази промислових підприємств, яка в першу чергу характеризується значною питомою вагою морально і фізично застарілого устаткування, обладнання, машин і механізмів, низькою ефективністю його використання, застарілими технологіями. Тому саме потре-

ба в значних інвестиціях для активізації інноваційних процесів на підприємствах зумовлює активний розвиток лізингових відносин.

Розвиток лізингу пришвидшує інноваційні процеси, дозволяє з меншими затратами оновити основні виробничі фонди, використовувати нову техніку та передові технології, поліпшити фінансове становище промислових підприємств та активізувати збут їхньої продукції. Ці та інші інноваційні нововведення можливі завдяки суттєвій перевазі лізингу над іншими формами господарювання.

III. Результати. Причинами бурхливого розвитку лізингових операцій у світовій практиці були:

✓ Швидке моральне старіння техніки. Тут і приходять на допомогу лізингові операції, коли за орендарем залишається право дострокового припинення договору.

✓ Зростаюча конкуренція. Для тих, хто починає свою справу, пробитися на ринок дуже складно. Тому потрібно шукати такі способи маркетингу, які дали б можливість клієнтам на практиці ознайомитись зі зразками продукції, що виготовляється. Пропонуючи її в лізинг на певний термін, виробник нерідко бере на себе проблеми із встановленням і обслуговуванням обладнання, навчання персоналу свого клієнта.

✓ До лізингу почали охоче звертатися при підписанні угод на здійснення капіталомістких проектів, у тому числі при будівництві промислових підприємств, постачанні літаків, суден транспортним компаніям.

✓ Фірми-споживачі, особливо спеціалізовані і невеликі за розмірами, все частіше віддають перевагу отриманню обладнання в оренду, ніж купувати його за повну вартість.

✓ Лізинговий ринок став ідеальним засобом для збільшення виручки від угод для обох партнерів шляхом використання офіційно наданих податкових пільг. Якщо, наприклад, компанія-виробник не може скористатися податковими пільгами на інвестиції, то вона отримає їх, коли передасть свою продукцію у лізинг іншій компанії, котра має формальне право на такі пільги. У результаті такої угоди обидві компанії «ділять» між собою податкові пільги, отримуючи разом вираш.

Економічна сутність лізингу протягом тривалого часу залишається досить спірною та різні джерела дають різні визначення терміна «лізинг». Різноманіття поглядів пояснюється недостатньою розробкою теоретичних питань лізингу та відсутністю єдиного методичного підходу на практиці. Одні наковці розглядають лізинг як своєрідний спосіб кредитування підприємницької діяльності, інші – ототожнюють його з довгостроковою орендою, треті – вважають лізинг завуальованим способом купівлі-продажу засобів виробництва.

Дослідження показують, що обоювати лізинг із кредитом економічно неправильно. Це дуже вузький підхід до лізингу.

В таблиці 1 наведено ряд специфічних особливостей, які відрізняють лізинг від кредиту [8].

Таблиця 1

Відмінності між лізингом та кредитом

Ознаки	Прояв ознак відмінності	
	при лізингу	при кредиті
1. Предмети (об'єкти) угод	Майно, яке швидко морально старіє, та інше, крім земельних ділянок та природних комплексів	Майно з тривалим строком служби
2. Форма платежів	Грошова, товарна, змішана	Грошова
3. Термін дії угоди	Короткострокові та довгострокові угоди	Короткострокові угоди
4. Розподіл додаткового прибутку	Додатковий прибуток може отримати і позичальник, і кредитор	Додатковий прибуток отримує позичальник
5. Умови завершення угод	Майно переходить у власність користувача або повертається власнику	Майно переходить у власність користувача

Лізинг належить до економічних відносин більш високого рівня в порівнянні з орендою, оскільки він вимагає та передбачає широкий діапазон знань фінансового ринку, положення у виробництві, на ринках сучасної технології. Основні відмінності між лізингом та орендою наведені в таблиці 2.

Після закінчення строку договору фінансового лізингу предмет лізингу, переданий лізингоодержувачу за договором, переходить у власність лізингоодержувача і викуповується ним за залишковою вартістю або укладається новий договір лізингу, чи предмет повертається лізингодавцю.

Таблиця 2

Відмінності між лізингом та орендою

Ознаки	Прояв ознак відмінності	
	при лізингу	при кредиті
1. Предмети (об'єкти) угод	Майно, яке швидко морально старіє, та інше, крім земельних ділянок та природних комплексів	Майно з тривалим строком служби, в тому числі земельні ділянки та природні комплекси
2. Можливість заміни предмета впродовж періоду угоди	Заміна можлива	Заміна неможлива
3. Кількість суб'єктів угоди	Три і більше осіб	Лише два суб'єкти
4. Форма розрахунку	Гнучка виплата платежів	Фіксована виплата платежів
5. Розподіл відповідальності між суб'єктами угоди	Відповідальність несе виробник та лізингоодержувач	Відповідальність несе орендодавець

Сам по собі лізинг вже є інновацією, оскільки несе в собі новий спосіб фінансування в основний капітал. Тому лізингові відносини можна розглядати як інноваційну форму перспективного фінансування, в якій задіяні орендні відносини, відносини кредитного фінансування під заставу, відносини по боргових зобов'язаннях, майнові та інші фінансово-економічні відносини.

До основних видів лізингу належать: фінансовий лізинг і оперативний лізинг. Така класифікація відбувається у відповідності з такими ознаками, як тривалість угод та обсяг зобов'язань лізингодавця.

Згідно із Законом України «Про внесення змін до закону України «Про лізинг» [1], фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу. За договором фінансового лізингу, лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її в користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі).

За своїм економічним змістом фінансовий лізинг можна визначити як категорію, що поєднує поняття кредиту та майнової інвестиції, оскільки за суттю дуже близький до них [4]. У світовій практиці фінансовий лізинг поширений під такими назвами: капітальний, прямий, стандартний. Фінансовий лізинг – оптимальний механізм стимулювання інновацій та прекрасна альтернатива довгостроковому кредитуванню.

Згідно із Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» [2], лізинг оперативний (сервісний, операційний) — господарська операція фізичної або юридичної особи, що передбачає відповідно до договору оперативного лізингу (оренди) передавання орендарю майна, що підпадає під визначення основного фонду, придбаного або виготовленого орендодавцем на умовах, інших, ніж передбачаються фінансовим лізингом (орендою).

Після закінчення терміну договору оперативного лізингу він може бути подовжений або предмет лізингу підлягає поверненню лізингодавцю і може бути повторно переданий у користування іншому лізингоодержу-

вачу за договором лізингу. При оперативному лізингу здійснюється часткова виплата, тобто лізингодавець за термін дії даного договору відшкодовує лише частину вартості обладнання, і через це він змушений здавати його в тимчасове користування кілька разів, як правило, різним користувачам.

У зв'язку з тим, що інновації, які плануються і реалізуються промисловості на основі лізингу, набувають форми проекту інноваційного лізингу, його, як і будь-який інвестиційний проект потрібно розробляти. Особливо важливо при цьому правильно оцінити його ефективність.

Визначення ефективності інноваційного лізингу необхідне, по-перше, для визначення вигідності лізингу в порівнянні з іншими формами фінансово-кредитного забезпечення інноваційної діяльності в промисловості; по-друге, для глибокого економічного аналізу відношень доходів від проведення лізингової операції до одноразових і поточних витрат на їх отримання; по-третє, для доведення можливості розв'язання сучасних проблем, пов'язаних із недосконалістю складу промисловості, низьким рівнем переробки, зношеністю основних виробничих фондів, високою ресурсозатратністю виробництва та консервативним технологічним укладом шляхом використання організаційно-економічного механізму лізингу в пріоритетних галузях промисловості.

Підхід Б.Маринченка [6] до визначення ефективності лізингових проектів, особливо на етапі вибору того чи іншого варіанта, базується на нерівності:

$$C_{\text{ліз}} < \sum \frac{\text{ЧП}_i}{K_{\text{ліз}}^n}$$

де $C_{\text{ліз}}$ – вартість об'єкта лізингу, грн.;

ЧП_i – чистий прибуток i -го періоду, грн.;

$K_{\text{ліз}}$ – лізинговий коефіцієнт;

n – строк лізингу, роки;

i – періоди лізингового договору ($i = 1, 2, \dots, n$).

Нерівність показує ефективність лізингового проекту. Якщо значення $K_{\text{ліз}}$ перетворює нерівність у рівність (гранична ефективність лізингового проекту), то в даному випадку необхідно враховувати ступінь ризику реалізації проекту, тобто укласти з лізингодержувачем додатковий заставний договір.

А.Г.Загородній та Н.Є.Селюченко пропонують використовувати методи оцінки інвестиційних проектів, які базуються на розрахунку грошових потоків і визначенні на їх основі показників ефективності інвестицій (тих, що враховують чи не враховують часові параметри) [3].

Холодний Г, Коронатова. Ю. та Савченко Я. визначають інтегральний економічний ефект лізингодавця від реалізації конкретної лізингової операції за допомогою такої формули [7]:

$$\Delta_{\text{л}} = \Pi_{\text{л}}^1 - \sum_{i=1}^T (P_{\text{Et}} + P_{\text{Tt}} + H_i + V_t) \times at,$$

де $\Delta_{\text{л}}$ – інтегральний економічний ефект лізингодавця від реалізації конкретної лізингової операції;

$\Pi_{\text{л}}^1$ – загальна сума лізингових платежів за період дії лізингового договору, приведена до першого року лізингу, грн.;

t – поточний рік;

P_{Et} – одноразові витрати лізингодавця в році t , грн.;

P_{Tt} – поточні витрати лізингодавця в році t , грн.;

H_i – податки, сплачені лізингодавцем у році i , грн.;

V_t – виручка від реалізації майна, поверненого лізингодавцю в році t , грн.;

at – коефіцієнт дисконтування.

Загальну ефективність у лізингодержувача Малишенка К. пропонує визначити такою нерівністю [5]:

$$C_{\text{овф}} + K\% - C_{\text{лік}} > \sum_{i=1}^T \Pi_{\text{л}} - D\% - P_{\text{ліз}}$$

де $C_{\text{овф}}$ – вартість об'єкта основних виробничих фондів, грн.;

$K\%$ – процент по кредиту;

$C_{\text{лік}}$ – вартість ліквідації об'єкта основних виробничих фондів, грн.;

Π – загальна сума лізингових платежів, грн.;

$D\%$ – процент за депозитом (або можливий прибуток від використання коштів, вивільнених унаслідок використання лізингу);

$P_{\text{ліз}}$ – вартість ремонту об'єкта лізингу (якщо ремонт здійснюється за рахунок лізингодавця), грн.;

T – час реалізації лізингового проекту.

Виходячи із запропонованої нерівності, можна зробити висновок про ефективність:

якщо знак «>», то проект ефективний, якщо «<» - неефективний, якщо ж «=» – необхідно зробити ретельний аналіз, спрямований на визначення позитивних та негативних факторів, які мають не дуже явний характер, прогноз ринкової ситуації і розвитку науково-технічного прогресу.

Проте, вищезгадані методики, незважаючи на ретельне обґрунтування, мають односторонній характер, тому що визначають економічний ефект окремо в лізингодавця чи в лізингодержувача, не враховуючи інтересів одночасно обох сторін.

IV. Висновки. Таким чином, активізація інноваційної діяльності неможлива без пошуку залучення, концентрації та ефективного використання наявних ресурсів фінансового ринку і кредитних інвестиційних ресурсів із нетрадиційних джерел, якими є лізинг для економіки України. Лізинг можна розглядати в ролі економічного регулятора, який дозволяє розв'язувати існуючі проблеми у промисловому комплексі, що пов'язані з недосконалістю складу промисловості, низьким рівнем переробки, зношеністю основних виробничих фондів, високою ресурсозатратністю виробництва та консервативним технологічним укладом, шляхом визначення на державному рівні найбільш

перспективних напрямів лізингово-інноваційної діяльності та пріоритетних галузей промисловості.

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про лізинг» від 11 грудня 2003р. №1381-ХV.

2. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28 грудня 1994р. №334/94-ВР зі змінами та доповненнями.

3. Загородиш А.Г., Селюченко Н.Є. Ефективність лізингових операцій щодо оновлення основних засобів АТП// Фінанси України. – 1999. – № 12. – С. 109.

4. Каутишак Є. Лізинг як альтернатива кредиту та інвестиції // Галицькі контракти – 1998. – №10. – С.166.

5. Мальшенко К. К вопросу об эффективности лизинга в Украине // Экономика. Финансы. Право. – 1998. – №3. – С. 43-47.

6. Маринченко Б. Підготовка та експертиза лізингових проектів//Вісник НБУ. 1997. №2. – С. 31.

7. Савченко Я.А. Лізинг как способ обновления основных фондов в строительстве// Вестник Приднепровськ. гос. акад. строительства и архитектуры. – Днепропетровск, 1998. – №8. – С. 35-37.

8. Рошило В.І. Джерела фінансуванн інноваційного розвитку: Монографія. – Чернівці: Книги – ХНІ, 2006. – 272с.

In the article is considered the institute of leasing as economic regulator of innovative development of industrial enterprises, which activates innovative activity, as it accelerates acquisition and introduction of the newest technologies, makes supple the relations between producers and consumers, exposes possibilities for the rational use of financial resources.

Прийк Є.О.

ПОБУДОВА ЕКОНОМІЧНИХ ТАБЛИЦЬ СМЕРТНОСТІ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

У статті автор робить спробу побудови так званих економічних таблиць смертності населення для сільської місцевості України на основі таблиць смертності для чоловіків і жінок України за 2001 р. і коефіцієнтів повікової зайнятості для жінок і чоловіків. Побудовано також демографічні таблиці виробництва і споживання для кожної статі окремо за допомогою повікового розподілу виробництва і споживання, обраховано співвідношення показників виробництва і споживання для чоловіків і жінок.

Ключові слова: економічні таблиці смертності, сільське населення, коефіцієнт повікової зайнятості чоловіків і жінок, демографічні таблиці виробництва і споживання.

I. Вступ. У традиційному плані методика аналізу демоекономічних взаємозв'язків не виходить за рамки дослідження кількісних параметрів: чисельності і структури населення у поєднанні з інтегральними показниками економічного розвитку – валовим внутрішнім продуктом чи національним доходом. Основою такого аналізу є численні модифікації моделей економічного росту, тобто макроекономічних моделей, що являють собою математично формалізовану концепцію функціонування національної економіки. Одна з перших макроекономічних моделей була побудована в кінці 20-х років Г. Фельдманом. Грунтуючись на положенні про просте та розширене відтворення, він